

KUUES MUUTUVA KEELE PÄEV

5. novembril 2010 toimus juba kuandat korda muutuva keele päev. Seda korda oli konverentsipäevale kavandatud ka tuumverbide töötuba. Vastava teemalisi ettekandeid koguneti kuulama Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituuti. Üritus korraldati riikliku programmi „Eesti keel ja kultuurimälu” toel. Esinejate seas oli Tartu Ülikooli ja Tallinna Ülikooli teadlasi, doktorante, magistrante. Peetud üheksa ettekannet kirjeldasid keele muutumist eri vaatenurkadest, väljakuulutatud teemast tulenevalt keskenduti peamiselt verbidele.

Sissejuhatuseks andis Ilona Tragel (TÜ) põgusa ülevaate varasematel muutuva keele päevadel käsitletust.

Petar Kehayov, Liina Lindström ja Ellen Niit (TÜ) tõid oma ettekandes „*Mis see olgu?* Ühest küsilause tüübist” välja Kihnu murrakus leiduva tüübi, milles öeldisverb on möönva kõneviisi lõpuga *-ga / -gä* või *-ka / -kä*. Analoogilisi küsilauseid kasutatakse ka läti keeles,

kus nad moodustatakse hortatiivse partikli *lai* abil, ja liivi keeles, millele on vastavas kontekstis omane nii hortatiivne partikkel *laz* kui ka imperatiivi 3. isiku verbivorm. Autorid selgitasid nimetatud konstruktsiooni funktsioone ja esitasid oma versiooni selle kohta, kuidas niisugune küsilause tüüp võib olla kujunenud.

Pille Eslon ja Katre Õim (TLÜ) oletasid oma ettekandes, et verbi indefiniitsus ja objektikäände kasutamine võivad olla seotud. Ajakirjandustekstide ja fraseologismide verbikasutuse põhjal püüti näidata, mis võib tingida partitiiv- ja perfektivverbide kasutamise aspektverbidele omases kontekstis. Ettekandest selgus, et seda soodustavad eesti keeles olemas olevad eeldused, nagu objekti kvantifitseerimise ja verbi tegevuse definiitsuse/indefiniitsuse või aspektilisuse määramise interpretatiivsus, substantiividega seotud muutemorfoloogilised protsessid, muutkondade lihtsustumine jmt.

Anni Jürine (TÜ) keskendus ettekan- des „Semantilise häägusest polüsee- miani: mõne kaassõnaühendi tähenduse tajumisest” kaassõnafraasile kui tervik- likule üksusele. Selgus, et kaassõna- ühendite tähenduse tajumine sõltub kontekstist: ühelt poolt omistavad kaas- sõnaühendeile erinevaid tähendusvar- jundeid konstruktsioonid, milles nad esinevad, teisalt on oluline ka kaassõna- ühendi enda tähenduspotentsiaal.

Siiri Pärksoni (TÜ) ettekanne kandis pealkirja „Dialogsüsteemi kasutajate lingvistilise käitumise muutumine võ- lur Ozi kahe eksperimendiseeria näol”. Võlur Ozi eksperiment on katse, mille käigus uuritakse inimeste suhtlemis- mustreid, kui nad kõnelevad (või arva- vad end kõnelevat) arvutiga. Ettekan- des võrreldi kaht eksperimendivooru, millest üks viidi läbi 2000. aastal ning teine 2009. aastal. Oma uurimuse olu- lisemate tulemustena tõi S. Pärkson välja, et katseisikute keel ja õigekiri olid mõlemal juhul võrdlemisi korrekt- sed, küll aga oli suurenenud ingliskeel- sete väljendite määr. Samuti märkas ta, et sagenenud oli teemast kõrvale- kaldumine ning „vestluspartneri” isiku vastu huvi tundmine. Ilmnes, et arvuti- kasutajate keelises käitumises mängi- vad olulist rolli võluri keeletarvitus ning liidese kujundus.

Heete Sahkai (EKI) ja Kadri Muischneki (TÜ) ettekanne andis üle- vaate verbi *minema* sisaldavatest algus- ja tulevikukonstruktsioonidest, taust- aks perifrastiliste verbide klassifikat- sioon. Ettekan- des jõuti järeldusele, et vormiliste, semantiliste ja produktiivsuse- ga seotud kriteeriumide alusel paigu- tavad vaatluse all olnud konstruktsio- nid väljendverbide ja abiverbikonst- ruktsioonide kontiinumile. Kusjuures selle erinevatesse otstesse jäävad konst- ruktsioonid on sarnase tekkemehhanis- miga.

Kristi Pällin (TLÜ) keskendus ette- kandes „Soome verbide *mennä* ja *lähteä*

corpusepõhine võrdlus kontseptuaalse semantika vaatenurgast” nende verbide funktsioonidele ning kontekstidele. Pike- malt peatus ta verbide *mennä* ja *lähteä* ning *ma*-infinitiivi ühenditel. Kokkuvõt- tes tõdes ta, et kuigi verb *mennä* tuleb korpuses sagedamini esile, on *ma*-infini- tiiviga seoses tavalisem *lähteä*-verb.

Piia Taremaa (TÜ) kirjeldas ettekan- des „*Käib küll*. Pilguheit verbile *käima*” pögusalt verbi *käima* funktsioone ja kontekste viimase sajakonna aasta lõi- kes. Eesti kirjakeele corpusele tugine- des vaatles ta verbis *käima* peituvat lii- kumisviisi ja suunalisuse komponentide mõju lause argumentstruktuurile, ana- lüüsis verbiga seoses ilmnenud aren- guid ning esitas erinevaid kasutus- võimalusi hõlmava võimaliku tähen- dusvõrgustiku.

Külli Habicht ja Ilona Tragel (TÜ) andsid ülevaate *saama*-verbi polüsee- mususest. Ennekõike vaatlesid nad kõne- aluse verbi grammatilisi funktsioone ning nende arengut eesti kirjakeeles, tehes seda grammatiseerimise teooriast lähtuvalt. Ettekandest selgus, et *saa- ma*-verbi kesksed leksikaalsed tähen- dused on 'õnnestuma', 'omama', 'muutu- ma'; *ma*- ja *da*-infinitiiviga seoses tõuse- vad esile modaalised tähendused; mi- neviku partitsiipidega kombineerudes moodustab *saama* passiivseid-resulta- tiivseid konstruktsioone. Samuti peatu- sid autorid vanema eesti kirjakeele perioodil aset leidnud n-õ sundgram- matiseerimisel, mil religioossete tekstide tõlkimise käigus võeti *saama*-verb tarvitusel tuleviku abiverbina.

Pille Penjam (TÜ) vaatles eesti kirja- keele subjektiliste ja adessiivadverbiaa- liga *tarvitsema*-konstruktsioonide gram- matiseerumist eri tüüpi modaalsete väljendusvahendiks, nende funktsiooni ja kasutamise piiranguid. Ettekandest ilmnes, et *tarvitsema*-konstruktsioonide hulgas eristuvad selgelt episteemilised ja mitteepisteemilised juhud. Kui epis- teemilist modaalset grammatiseeru-

nuna väljendab ainult eitav subjektiline *tarvitsema*-konstruktsioon, siis mitte-episteemilistes lausetes ei saa *tarvitsema*-konstruktsioonide vaheldumist taandada verbi jaatavate ja eitavate konstruktsioonide erinevusele.

Päeva lõpetuseks nentisid korraldajad, et konverentsi võib pidada kordaläinuks. Ettekandeid oli tänavu küll

mõnevõrra vähem kui möödunud aastatel, kuid kuulajate huvi on konverentsi vastu endiselt suur. Seitsmes muutuva keele päev toimub 2011. aasta sügisel Tallinna Ülikooli eesti keele ja kultuuri instituudis.

HELEN KÕRGESAAR,
MIINA NORVIK

